

SCHUILEN BIJ DE LEVENDE

1.

God bewaar me. Heeft u ook gehoord, gevoeld, hoe dubbel dat zinnetje is? Psalm 16 is natuurlijk allereerst een gebed. Dat God me zal bewaren, behoeden, beschutten. Maar ik hoor er steeds ook iets anders in. Die uitroep 'God beware me'. Alsof me te binnen schiet dat God me ook wel eens niet zou kunne behoeden en daar moet ik toch niet aan denken. Die dubbelheid maakt voor mij Psalm 16 tot een evenwichtig gebed. Vertrouwen uitzingen, durven bidden, durven vragen, maar ook die ondertoon van niet-zeker-weten, van het-zal-toch-wel-waar-zijn.

Wat is waar? Daar is de Schrift heel duidelijk in: de Tien Woorden zijn waar. Je bent waarachtig bezig als je de Tien Woorden koestert en meedraagt in je hart. Als je dat doet, kan de Levende nooit ver weg zijn. Dat lijkt simpel, maar dat is het niet. Want is er zoveel dat aandacht vraagt; er zijn zoveel meer woorden die ons aanspreken dan precies die tien. De Schrift noemt dat: de afgoden. Dat is dus: zoveel van wat ons bezighoudt, wat zo belangrijk lijkt, wat eerst nog even moet. Waar de wereld vol van is. Zo op het eerste gezicht is dat de kortste weg naar geluk. Maar het is een omweg, zingt Psalm 16. Het maakt onrustig, het vraagt alleen maar naar meer. De dichter van Psalm 16 weet het uit eigen ervaring: hij heeft het allemaal gedaan en het heeft hem alleen maar narigheid gebracht. Een doodlopende weg. De dichter van Psalm 16 is tot de conclusie gekomen: probeer liever niet te denken aan wat je niet hebt of wat je allemaal nog zou willen en zou moeten. Denk maar aan wat je allemaal hebt gekregen in het leven, wat je allemaal is toegefallen, zo maar. Probeer in dat gevoel van dankbaarheid even te schuilen. Je zelf tot rust laten komen, jezelf rust gunnen. Dan is de Levende dichtbij. Daar wil ik zijn, zingt Psalm 16.

PSALM 16

1. - een inscriptie, van David

Bescherm mij, god,
Bij jou wil ik schuilen!

2. Ik zeg tot de LEVENDE:
'Mijn machtige ben jij, mijn goed,
Niets gaat boven jou!'

3. Ooit zei ik tot wat in de wereld heilig heet:
'Mchtig is dit,
Dit is mijn lust en mijn leven.'

4. Maar aanpappen met vreemde goden,
Ach, het geeft allen maar problemen;
Nooit komt hun naam meer over mijn lippen.

5. JIJ, mijn alles; wat mij is toegefallen
Zul jij behoeden.

6. Overvloedig ben ik bedeed,
Ik heb het goed getroffen.

7. Ik zeg: De LEVENDE is goed,
Geeft me goede raad,
Zelfs 's nachts hoort mijn hart
Wat me te doen staat.
8. Ik heb de LEVENDE steeds voor ogen,
Als hij me bij de hand neemt,
Kan me niets gebeuren.
9. Daarom ben ik blij,
Jubel het uit, voel me geweldig,
Geen zorgen over lijf en leden.
10. Jij geeft mijn leven niet
Prijs aan de dood;
Wie jou trouw is,
Staat niet het graf voor ogen.
11. Jij leert mij te gaan de weg van het leven,
Voor je aangezicht is het één en al vreugde,
Goed is het je hand te voelen,
Altijd.

2.

Zelfs in de nacht weet de psalmist zich veilig en behoed. Zelfs als het donker is, als je het niet meer ziet zitten, geen weg ziet. Zelfs dan. Het is een wolk van vertrouwen. Het is heel dichtbij de Levende. Misschien, denk ik, ook wel iets té dichtbij. Ik kan dat ook niet altijd meevoelen. Zo dichtbij is het misschien maar zelden. Maar het geeft me wel richting. Ook al het donker is, probeer maar te blijven vertrouwen.

De dichter Lloyd Haft heeft een tamelijk korte, vrije bewerking van Psalm 16 gemaakt. Maar in die korthed kruipt hij helemaal naar binnen in de psalm, het wordt een heel intiem gedicht. 'Bewaar mij, want u bent in mij gekozen', schrijft hij. Dat is een ingewikkelde zin. Wat wil dat: 'u bent in mij gekozen'. Misschien dit. U, Levende bent mijn keuze, om U draait mijn hele leven. Als ik had kunnen kiezen, dan zou ik voor U gekozen hebben. Maar zo is het niet gegaan. U bent me als het ware overkomen. Ik heb het niet zelf gedaan, het is me geworden. Ik heb U niet gekozen, U heeft mij gekozen, U bent in mij gekozen.

En het gaat verder in een woordenspel. Als u niet waar bent, waar ben ik dan? Dat woordje 'waar'. Waar ben je, maar ook: ben je wel echt wáár? Ja, ik weet waar je bent, dicht Lloyd Haft. Niet in mij, want in mij is het duister, wie weet wat er in mij is. Hart en nieren, er is een psalm die bezingt dat U die doorgrondt, maar ik doorgrond die niet. Ik kom niet veel verder dan Uw naam op mijn lippen. Dan ken ik u waar ik kennen kan. En met uw naam op de lippen kom ik dorst te boven. Dan dorst ik dus nergens meer naar. Niet naar afgoden, macht, geld, wat dan ook, maar dan dorst ik alleen nog naar U. Want U bent in mij gekozen. U bent mij overkomen. Als U niet waar bent, waar zou ik dan zijn?

NAAR PSALM - 16 Lloyd Haft

Bewaar mij
want u bent in mij gekozen:
als u niet waar bent,

waar ben ik?
Ik pleng geen bloed, zet mijn lippen
niet meer aan tot vreemd gesmeek
want hier bent u: ik meet u
aan de dorst van eigen lippen.
Ik die weinig ben –
hart, nieren in het donker –
ken u waar ik kennen kan:
mijn lippen.
U komt mij over de lippen
dorst komt dood te boven.

Uit: 'De Psalmen' in de bewerking van Lloyd Haft, Querido, Amsterdam 2003

3.

Wat is dat: je beschut weten bij de Levende? Dat je je veilig weet, dat je je niet zo gauw van de wijs laat brengen. Dat je niet worstelt met de zin van alles: je ziel tot rust gekomen. Zoiets moet het zijn. Kan dat bij de Levende? In de Schrift kan het wel. Niet zonder slag of stoot. Jacob vecht met een engel, Jezus vecht in de Hof van Olijven met zijn roeping. Je wenden tot de Levende is niet alleen maar rust en veiligheid, het is ook een strijd. Je veilig weten bij de Levende is niet een gemakkelijk verkregen vrede. Het is een vrede die komt en weer gaat. Die je soms ook als een vondeling achter laat.

En ook al ben je met je gevoel in vrede, dan nog. Je kijkt naar de wereld om je heen, waar op zoveel plekken geen vrede is. Dat gevoel van machteloosheid. Dat je wilt meeleven, dat je iets zou willen doen, maar wat zou je? En wat kun je? Dan lijkt al dat geloven en vertrouwen en schuilen bij God ineens weer helemaal te verbleken.

Die strijd tussen dat gevoel van zekerheid en twijfel lezen we in de vrije bewerking van Huub Oosterhuis van Psalm 16. Het begint met 'Hoor je mij?' Is dat niet een vraag die me voortdurend te binnen schiet als ik probeer te bidden, als ik probeer de Levende voor ogen te komen? Hoor je me, ben je er wel? Je hebt gezegd 'Ik-zal-er-zijn', maar je hebt er niet bij gezegd waar dan en hoe dan. Altijd dat gat van de twijfel, nooit helemaal zeker.

Maar toch. Als ik me veilig weet, dan is dat bij de Levende. Als ik vrede voel, dan is dat bij de Levende. O ja, er dienen zich voortdurend andere goden en andere belangen aan, maar ze waaien voorbij. Jouw naam waait niet voorbij, die is hier, op mijn lippen. Ik hoop zo ontzettend, dat je me hoort. Want voor mij is er geen ander dan Jij.

PSALM 16 VRIJ - Huub Oosterhuis

Hoor je mij?
Voor mij geen ander dan jij.
Bij jou alleen ben ik veilig.

Godheid had mij in haar macht.
Offers eiste zij, bloed. Ik heb ze gebracht.
Haar grote namen waaiden voorbij,
de jouwe niet, die is hier, op mijn lippen.
Hoor je mij?

Voor mij geen ander dan jij.
Bij jou alleen ben ik veilig.

Enige die ik nog ken
alles ben je, erfdeel en beker,
lieflijke oorden vielen mij toe.
Mijn hart klimt in mij
mijn geest wordt wijd:
jij verkoopt me niet, voor geen prijs,
voor geen ander.

Hoor je mij?
Voor mij geen ander dan jij.

Bij jou alleen ben ik veilig.

Uit: '150 psalmen vrij' van Huub Oosterhuis, Ten Have, 2011

4.

Nog even iets over psalm 16. We gaan hem zingen in een nieuwe bewerking van Thom Jansen en van mij. We hebben hem gemaakt voor Gert Bremer. Gert was hier enige jaren dirigent van ons koor. Thom Jansen kende hem al jaren als jaargenoot op het Instituut voor Kerkmuziek en ik kende Gert niet alleen van de Dominicus maar ook als collega bij de KRO-radio. Een paar jaar geleden besloot Gert om trappist te worden in de abdij van Zundert. Psalm 16 speelde daarbij een rol. Je leven een radicale wending geven, op hoop van zegen, toch min of meer het duister in en dus ook met de welgemeende bede: waak over mij, God, laat me me veilig voelen bij jou. Thom heeft de psalm gecomponeerd in de stijl van de abdijen: twee partijen die elkaar toezingen. Eén van de monniken heeft mij daarover eens het volgende gezegd: 'Wij zingen vijf maal per dag psalmen. We staan als twee koren tegenover elkaar. Daartussen de lege ruimte van onze kerk. En soms denk ik, als we zo naar elkaar toezingen, dat er in die lege ruimte iets groeit van de aanwezigheid van de Levende. En dat voelt als een grote troost. Dat voelt helemaal veilig.' Laten we zo proberen te zingen.

g.s.